

OBJAVA V GLASU DEŽELE

Pogovor z **izr. prof. dr. Ožbaltom Podpečanom, dr. vet. med.**, na temo koncesij v veterini, z naslovom:
Veterinarska zbornica o zapletih pri podeljevanju koncesij.

Pogovor je objavljen v časopisu Glas dežele, ki je izšel maja 2021, na 2. in 3. strani.

Dokument za objavo na spletni strani VZbSi, nam je posredovala odgovorna urednica Glasa dežele, Darinka Sebenik.

Koncesije v veterini (tretjič)

Veterinarska zbornica o zapletih pri podeljevanju koncesij

Avtorica Darinka Sebenik

TUDI O MOŽNEM PREHODU VETERINARSKIH AMBULANT V TUJE ROKE

Podeljevanje koncesij na področju veterinarstva je razkrilo nesoglasja med posameznimi ambulantami in razgalilo nezmožnost doseganja dogovora. Četudi finančnega dobička na tem področju očitno ni ali pa je ta zelo majhen, pa to delo prinaša določene prednosti. Kaj vse pa se zdaj dogaja na tem področju, nam je pojasnil **predsednik Veterinarske zbornice izr. prof. dr. Ožbalt Podpečan, dr. vet. med., spec. bujatrike, dipl. ECBHM.**

Pri zadnjem razdeljevanju koncesij se je pojavilo tudi vprašanje: zakaj v Sloveniji, ki je razglašena kot tuberkuloze (TBC) prosta država, še vedno obsežen monitoring na živalih? V podobnih državah, ki so proste TBC, namreč testirajo le na mlečnih vzorcih. Na drugi strani pa za bolezni, ki povzročajo ogromno gospodarske škode (npr. BVD, IBR/IPV, paratuberkuloza), nimamo državnega programa za izkoreninjenje. Veterinarji se zavedajo, da je treba ohranjati status »prostih bolezni«, a hkrati menijo, da obstajajo enako zanesljivi in finančno ugodnejši načini nadzora, kot so uveljavljeni zdaj. Menda so največkrat ignorirani. Prepričani so, da njihovi predlogi tudi glede podeljevanja koncesij omogočajo bolj napredno mrežo veterinarske službe, ki bi koristila tudi slovenskemu kmetijstvu. Kaj menite o teh pripombah?

Začniva pri TBC. Strinjam se, da lahko kontroliramo samo mleko. V klavnicah se na TBC kontrolirajo trupi oz. meso, ki nato vstopa v prehransko verigo. V primeru pozitivnega rezultata v mlečnem vzorcu v rejah krav molznic je potrebno uporabiti klasično metodo tuberkulinizacije na vsaki živali posebej. Pri starem načinu smo ostali zato, da smo pomagali rejcem, ki prodajajo surovo mleko direktno strankam ali na mlekomatih

in gre zato mimo običajne tržne oz. kontrolne verige. Ta način se nam zdi dober, še posebej dokler je pripravljena kriti stroške država. Ko to ne bo več mogoče in bo moral rejec plačati vse sam, če bo hotel prodajati na domu, pa bomo videli kako bo.

Glede drugih bolezni pa moram povedati, da je 8. marca letos v Sloveniji začel veljati sklep o prenehanju veljavnosti nujnih ukrepov v zvezi z boleznijo modrikastega jezika. Vendar pa bomo nadzor in seveda del cepljenja proti bolezni opravljali še naprej, stroške pa od zdaj nosijo rejci sami. Ves uvoz živali, ki prihajajo iz držav, ki imajo pozitiven status, bo treba cepiti. To bodo plačali uvozniki in cena bo zagotovo višja, saj država ne bo nič dodala, pa tudi cepivo bo najbrž dražje, kot je bilo to, ki smo ga izpogajali glede na količino v času državnega programa. Sicer pa bodo zdaj lahko cepili vsi izvajalci, tudi tisti, ki nimajo koncesije. Ko bomo imeli prve pozitivne sentinele, bomo spet v težavah, saj ne bo več mogoče izvažati v arabske države, omejitev pa bodo lahko tudi pri prometu in premikih živali po državi. Glede na odnos rejcev do nas veterinarjev pri tej bolezni, ko smo bili krivi za vsako pregonitev, abortus in »izginjanje« jagnjet, pa bo stroka težko še naprej brezpogojno zagovarjala od države plačljive programe. Rejci si lahko zdaj sami izberejo veterinarje, ki bodo komercialno cepili živali. Cena storitve in cepiva pa nikoli več ne bo tako dostopna. Mi kot Zbornica na te odnose ne bomo vplivali in ovčarji bodo končno imeli »mir« pred državo in stroko.

Ampak, saj ne morete govedorejcev kar prepustiti stihiji!

To ne, vendar se bomo zaradi negativnih izkušenj težko pogajali zanje. Kako jih naj zagovarjamo, ko pa smo povsod brali le o ško-

di, ki smo jo povzročali s cepljenjem. Nihče pa ni zapisal, da smo bolezen izkoreninili in da lahko rejci prosto trgujejo kjerkoli. Poskusite me razumeti. Tudi rejci in to napredni, z zdravimi čredami so me spraševali, ali cepljenje res povzroča škodo. In ko so mi odgovorili, da pri njih sicer ni abortusov in pregonitev, da pa so to prebrali, res nisem mogel razumeti takšnega dvoma v naše delo.

Zakaj Zbornica že v času razpisa Koncesij za zagotavljanje najmanjšega obsega zdravstvenega varstva živali, ki se financira iz proračunskih sredstev, ni naredila javne obravnave in soočenja vseh zainteresiranih na temo koncesije? Bile so pobude na to temo, pa niso bile sprejete!

To ni res! Zbornica je vodila diskusijo preko regijskih odborov in na koncu je Sekcija veterinarjev praktikov ugotovila, da so razlike tako velike, da dogovor ni mogoč. Zbornica se v tem primeru ni mogla postaviti na nobeno stran. Odbori so ugotovili, da ne moremo izbrati nobene strani, saj smo Zbornica za vse, ne samo za ene ali samo za druge. Če bi izbrali eno stran, bi zagotovo škodovali drugi, izgubili pa bi tudi kredibilnost.

Zakaj se Zbornica glede na izkušnje razpisa iz leta 2010 ni hotela pogovarjati oziroma ni podala nobenih stališč pred izidom razpisa?

Zbornica ni stranka v postopku in se ne moremo vtikati v stvari, na katere ne moremo in ne smemo vplivati, kar pogoji in potek razpisa zagotovo so. Po uradni poti torej ne moremo doseči nič in se tudi ne smemo vmešavati v ta del.

Pri razpisu leta 2010 je menda sodelovala sedanja direktorica Anita Kermauner, lani ni. Uradno naj Zbornica ne bi imela vpliva. Ali res?

Leta 2010 je bila zaposlena na takratnem VURS in je sodelovala pri razpisu in podelitvi koncesij, leta 2020 je zaposlena na VZbS. Kot direktorica Zbornice nima pooblastil, da bi sodelovala pri razpisu. Očitno pa bi ji lah-

ko tudi konflikta interesov. Kot direktorica Veterinarske zbornice je namreč predstavnicca vseh veterinarjev.

V času razpisa smo na Zbornici sicer iskali najmanjši skupni imenovalac, s katerim bi z enim glasom poskušali zadeve peljati v smer, ki bi bila dobra za vse. Zaradi množice nasprotujočih glasov nam ni uspelo. V takih razmerah je najbolje, da stanovska organizacija zadeve umiri in se distancira in se ne vmešava v zadeve, ki jih ne more umiriti. V tem delu Kermavnerjevo absolutno podpiram, saj bi prišla v pravno nevzdržen položaj in če je bila pred desetimi leti na takem delovnem mestu, da je lahko sodelovala pri razpisu, danes pač temu ni več tako. Njeno delo na Zbornici je vodenje finančnega poslovanja, kadrovska politika in skrb za to, da vse poteka v skladu s predpisi, vsebinsko oz. strokovno delo pa naloga organov Zbornice. Njeno delo ocenjujem kot dobro.

Če se vrnem na razpis za koncesije, smo na vsak način želeli preprečiti konflikt v stroki, njegovo širjenje in ogrožanje delovanja pod-sistemov. Tega ne smemo dovoliti, četudi bo od nekaj več kot 160 ambulant, deset ali petnajst nezadovoljnih. Na zadnjo koncesijo se je prijavilo manj kot pol ambulant in vprašanje je, koliko se jih bo prijavilo čez deset let, ko bodo ocenile, da je prihodek od državne koncesije manjši od 5 % skupnih prihodkov. To lahko takrat predstavlja velik problem za državo. Takrat bo potrebno ponovno prepričevati tako strokovno kot laično javnost in nazadnje tudi politike, da je obstoječa organiziranost mreže javne veterinarske službe dobra in nujna tako za živinorejo, državo kot tudi za mesnopredelovalno industrijo in da sistem zagotavlja varno hrano, dobrobit živali in zaščito ljudi pred zoonozami! Ne pa zgolj posel!

Delo za državo torej ne prinaša finančnih dobičkov. Ali je v ozadju boj za nove terene in nove stranke?

To pa je možno.

Ampak ob tem se menda pojavlja tudi prefinjeno izsiljevanje kmetov, z grožnjami o prijavi kakšne nepravilnosti oziroma da bo ta spregledana, če zamenja izbrano ambulanto?

Tudi to smo že slišali in smo seveda predlagali uradno prijavo z imenom in konkretnimi podatki. Noben kmet ni tako naiven, »da bi se podelal v hlače« ob takih grožnjah. Mi pa potrebujemo konkretne podatke, sicer se nič ne zgodi. Ko gre beseda proti besedi, se lahko zgodi marsikaj in zadeve so lahko zelo kočljive. Moj moto pa je, da na Zbornici odreagiramo na vsako prijavo, ki ni anonimna!

Ali je res, da kot Zbornica ne preverjate ambulante oziroma izpostav, po podeljenih verifikacijah, tako kot piše v pravilniku – ali pa so to zgolj govornice?

To pa zagotovo ni res. Verifikacija ambulante se praviloma opravi samo enkrat v skladu s prijavo za kateri tip bo veterinarska organizacija verificirana. Kasneje strokovno, kadrovsko in prostorsko-tehnično izpolnjevanje pogojev preverjamo z institutom strokovnega nadzora. Eno je reden strokovni nadzor, ki se opravlja ciklično vsakih deset let po dodeljeni verifikaciji. Za redne razpise strokovnih nadzorov skrbi Uprava Zbornice, strokovni nadzor pa opravijo za to imenovani strokovnjaki, ki delajo v veterinarskih ambulantah ali na Veterinarski fakulteti. Institut izrednega strokovnega nadzora pa se opravi na prijavo in to kadar koli. Po pregledu in izdanem mnenju sledi odločitev strokovne komisije Veterinarske zbornice ali pa direktorja. Če so napake vsebinske – da so veterinarji naredili nekaj, kar ni v skladu s stroko, ugotavljamo, zakaj je do tega prišlo. Primer nato lahko prevzame tožilec in senat Razsodišča Zbornice. Lahko pa je ugotovljena formalnopravna nepravilnost, na primer, da neka veterinarska organizacija ne izpolnjuje verifikacijskih pogojev, ni pa bilo nobene strokovne napake. Taki ambulantni določimo prehodno odboje ali pa ji spremenimo verifikacijo v drugačen tip. Ampak to se zgodi zelo redko.

Zakaj Zbornica ne predlaga novih programov za dela po koncesiji?

Kaj naj vam odgovorim? Od leta 2006 ves čas vlagamo pobjede na UVHRVR. Vseskozi spremljamo razmere na področju bolezni v Evropi in Upravi predlagamo, kateri programi bi bili primerni za izboljšanje zdravstvene varnosti živali, preprečevanja škod in izboljšanja pogojev dobrobiti živali. Nisem pa prepričan, da si programov želi večina rejcev.

Mislím, da bi morali vprašati politike, zakaj ni bil potrjen program letnega pregleda psov, ki je bil že v osnutku zakona. Zbornica je na kmetijskem ministrstvu dosegla umestitev določila v zakon o tem, da ima vsak pes pravico do veterinarja vsaj enkrat na leto. Pa je bilo zavrnjeno, ker so politiki ugotovili, da bodo veterinarji dodatno zaslužili. Niso uvideli, da to pri večini imetnikov živali ne bo bistveno višji strošek, ker bi to naredili ob stalnem pregledu živali. S tem ne bi podražili storitve lastnikom, ki redno vozijo svoje pse v ambulante, ampak bi poskrbeli za živali, ki skoraj nikoli ne vidijo veterinarja in bi lahko omejili nevarnosti bolezni in poskrbeli za njihovo dobrobit. S politiko se še sploh nismo pogovarjali, koliko bi to stalo, enostavno so zavrnili. Ali veste, koliko stane hrana za pse ali mačke na letni ravni? Če ob tem dodamo še 15 ali 20 evrov letno za pregled, to res ne predstavlja veliko, če gledamo koristi, ki bi jih to prineslo.

O IBR se pogovarjamo že 20 let, o BVD 16 let, pa se ne premaknemo nikamor. Poleg tega ves čas poskušamo uvesti biovarnostne ukrepe. Ob pričakovanju izbruha afriške prašičja kuge se ne sprašujemo le, kdo bo postavil ograjo, ampak če rejci sploh vedo, kaj so osnovni biovarnostni ukrepi in ali izpolnjujejo biovarnostne pogoje za rejo. Letos imamo kategorizacijo prašičjih gospodarstev, to je pač del letne odredbe, in sem sodi nekaj več kot 16.000 gospodarstev. Zadeva je precej zahtevna, saj moramo izobraziti ljudi, kako virus sploh vstopa v gospodarstvo. Da ne bomo spet brali, da ga je veterinar koncesionar prinesel na čevljih.

Pri podeljevanju koncesij so nekateri pričrni, da se lahko tisti, ki dobijo koncesijo, razvijajo in dodatno izobražujejo ter tako še povečajo prednosti pred konkurenco?

Ravno obratno! Izkazalo se je, da se tisti, ki nimajo koncesije, še bolj intenzivno izobražujejo, saj so prisiljeni biti bolj inovativni in povečujejo obseg in kakovost dela. Praviloma so bolj uspešni in so strokovno bolj prodorni, ker morajo preživeti na trgu. Zdaj pa še jaz vas vprašam, glede na 8 % dodatnega prihodka iz naslova koncesije, ko moramo imeti v naši ambulanti zaposlena še dva dodatna človeka, ali po izplačilu osebnega dohodka in dodatkov ter plačanega izobraževanja kaj ostane delodajalcu? Bore malo. Vedeti moramo, da je potrebno strokovnjake dobro plačati. Uspešno delo v veterini je začrtano kot plovba s tankerjem; počasi in na dolgi rok si je potrebno pri strankah zgraditi trdno zaupanje.

Krožijo govornice, da naj bi prišlo do prodaje veterinarskih organizacij tujim družbam?

Seveda obstaja ta možnost. Osebo sem proti temu in to naši veterinarji zelo dobro vedo. Ampak do zdaj nobena korporacija ni kupila nobene ambulante s koncesijo, ne Anicura, ne Evidencija, ker ni dovolj dodane vrednosti. Da bo bolj jasno: Mars, njegove hčerinske družbe in druge velike multinacionalke, poskušajo v svetu in Evropi preko veterinarskih organizacij priti do kartotek hišnih živali in prodaje dietne in navadne hrane za male živali. V Evropi se ocenjuje, da govorimo o 50 milijonih hišnih ljubljencev. Porabili so milijone za odkup ambulant in diagnostičnih laboratorijev kamor morajo veterinarji, zaposleni v korporacijah, brez možnosti izbire pošiljati vzorce. Tudi takrat, ko za to ni potrebe! Na koncu se je zgodilo, da so na primer v Veliki Britaniji, v regiji kot je celjska, kupili 12 ambulant in jih 10 zaprli, cene pa so poletele v nebo. Saj veterinarji so dobro plačani, ampak cene storitev se pa višajo in konkurenca je omejena. Koronavirus je dodobra ustavil ta proces, ampak velik del Skandinavije, Velike Britanije in Nizozemske je že v rokah korporacij. Francija in Madžarska pa sta jih ustavili z zakonom, ki določa, da so korporacije sicer lahko v lastniški strukturi, ne morejo pa biti večinski deležniki. To so lahko le veterinarji. Pri nas po zakonu lahko proda vsak vsakomur, in to v celoti. Ocenjujem, da pri nas ambulante, še posebej prakse za ekonomske kategorije živali nimajo takega zaslужka in dobička oz. dodane vrednosti, da bi jih do zdaj sploh kdo množično kupoval. In tudi če ima pri nas, hipotetično, največja veterinarska organizacija 3 milijone evrov prihodkov, a visoke stroške amortizacije nepremičnin in premičnin, kredite, visoke materialne stroške in stroške dela v skladu s slovensko delovno pravno zakonodajo ter izkazuje 5 % bilančnega dobička, si lahko predstavljamo, da za prevzem ni zanimiva. Poleg tega korporacije zelo dobro vedo, da v ambulanto za male živali pride stranka, četudi se zamenja kader. Na teren pa hodijo »imena in priimki« – torej veterinarji. Rejci so namreč navajeni na veterinarja in to je za korporacijo preveč tvegano. Za male prakse pa je zadeva drugačna. Po naših projekcijah je za morebitni prevzem v Sloveniji primernih do deset ambulant, pa še te so za male živali, niti ena ni mešana praksa. Ampak nikoli ne bom rekel, da ni možno tudi drugače.